

[Waldorff]

ne tager faktisk mange gange afstand fra den videokultur og siger: det vil vi ikke være med til. Og det andet tilbud, der så er, er gaden og grillbaren.

Jeg mener, at det først og fremmest er disse grupper, det drejer sig om, når vi skal interesse os for at få kulturtilbuddet til børn langt ud, og det mener jeg helt klart ikke at, skal vi sige de borgerliges svar på de kulturpolitiske problemer giver os nogen muligheder for.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Det skal nu ikke lykkes hr. Waldorff at stå og fordreje kendsgerningerne. Hr. Waldorff stod heroppe og sagde, at det da var rigtigt, hvad hr. Brøndsted havde sagt, men det langt overvejende flertal lever sådan, som hr. Waldorff skitserede. Det nægter jeg simpelt hen at tro på, for det er ikke tilfældet. Det er minoriteter, vi snakker om nu. Videobånd kunne man jo tage at snakke med radiatorformanden om. Vi må ikke se Dallas, vi må ingenting se. Når dansk fjernsyn skal være så kedeligt, som det er, så er det klart, at man må have nogle videofilm.

(Kort bemærkning).

Brøndsted (V):

Jeg føler, at hr. Waldorff indkredser emnet til at vedrøre en meget lille gruppe. Så vidt jeg er kendt på Nørrebro – jeg er altså også lidt kendt derude – så er der offentlige transportmidler, så man kan komme lidt udenfor, lidt længere væk end til grillbaren. Der er sportsfaciliteter i massevis i det område, der er ungdomsklubber, der er spejderkorps, der er klubber af vidt forskellig karakter. Det er et meget fortegnet billede at give af situationen, og derfor synes jeg, det er en minoritetsgruppe, og jeg vil stadig væk sige, at det nok mere er forældrene, der trænger til at få hjælp, end det er børnene.

Der er jo mangfoldige tilbud, hvis bare man lærer vejen til de tilbud. Hvad hjælper det, at vi bunker 117 andre ting oveni, når det altså alligevel allerede nu er sådan, at det er grillbaren, der er eneste trækplaster? Det er, fordi der ingen er til at tage dem i hånden derhen, og det er dér, vi skal sætte ind.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om en bogfond til støtte for og fremme af dansk bogproduktion.

[Af Ingerlise Koefoed (SF) m.fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 57. Fremsat 19/3 82).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for kulturelle anliggender (Lise Østergaard):

Vi har allerede berørt dette emne i den foregående debat. Jeg kan være enig med forslagsstillerne i, at situationen med hensyn til udgivelse af litteratur på dansk rummer træk, som kan give anledning til bekymring i øjeblikket. Der er meget, der tyder på, at en indsats fra det offentliges side kan blive nødvendig, hvis vi ønsker at sikre det brede udbud af kvalitetslitteratur, som vi hidtil har kunnet glæde os over at have her i landet.

At tale om, at den danske bogproduktion er i krise, mener jeg nok er en overdrivelse. Men det er sandt, at når vi ser på de senere års udvikling på bogmarkedet, så kan vi se tendenser, som er foruroligende. Både udgivelsen af ny dansk skønlitteratur for voksne og udgivelsen af oversættelseslitteratur viser, når man ser det over en 10 års periode, en nedadgående tendens. Jeg er klar over, at der også er problemer for udgivelsen af børne- og ungdomslitteratur, selv om der i øvrigt på

[Ministeren for kulturelle anliggender]

dette område i lang tid har været tale om en stor og glædelig ekspansion.

Det siger sig selv, at den almindelige økonomiske krise også rammer forlagene og bidrager til at forværre forholdene. Forlagene bliver tvunget til forsigtighed i deres dispositioner, til at satse på det sikre og det etablerede, og derved forstærkes den tendens, der eksisterer i forvejen, til en stadig stærkere koncentration om færre titler og færre forfattere. Der er tale om en vis selvforstærkende tendens i denne uheldige udvikling. Det er bestemt ikke blevet nemmere at være forfatter i Danmark i de seneste år.

I bemærkningerne til beslutningsforslaget diskuterer man mulighederne for at stimulere bogudgivelsen gennem en afskaffelse eller en nedsættelse af momsens på bøger. Forslagsstillerne kommer til det resultat, at det ikke vil være rigtigt at tænke på en ensidig afskaffelse eller reduktion af bogmomsen, og det er en konklusion, som jeg må erklære mig enig i.

Men så stiller man forslag om at oprette en bogfond, der til at begynde med skulle have ca. 125 mill. kr. som årligt rådighedsbeløb, og som skal yde økonomisk støtte til udgivelsen af litteratur inden for forskellige nærmere omtalte genrer og give mulighed for stipendier og legater til forfatterne. De 125 mill. kr. skulle fremskaffes ved, at man reserverer et beløb – således udtrykkes det – der svarer til halvdelen af momsindtægten, til formålet. Sådan kan man jo godt regne, men det korte af det lange er jo, at ligegyldigt hvordan man beregner et beløb til en bogfond, så er der tale om nye bevillinger på statsbudgettet. Her er altså foreslået 125 mill. kr. om året. Det er ikke blot antydningssvis sandsynliggjort, at netop det beløb skulle være det rigtige eller det nødvendige for at råde bod på de misforhold, som vi kan konstatere.

Min vurdering er, at et årsbeløb på 125 mill. kr. i statsstøtte til en kulturel sektor, som dog stadig stort set fungerer rimeligt tilfredsstillende på det private erhvervsleves vilkår, ville stå i et voldsomt misforhold til de beløb, der anvendes til at opretholde de kulturelle sektorer, som næsten helt er afhængige af offentlig støtte. Jeg tænker her på film og teater og mange andre ting.

Jeg kan godt være en smule forundret over, at SF har valgt at fremsætte dette be-

slutningsforslag, ganske få måneder før kulturministeriets bogudvalg forventes at afslutte sit arbejde. Det kan ikke være ukendt, at der i bogudvalgets betænkning vil blive stillet forslag om forskellige former for udgivelsesstøtte og forfatterstøtte, muligvis administreret af en bogfond. Jeg synes, det må forekomme rimeligt, at der ikke her i folketinget bliver taget nogen beslutning om oprettelse af en bogfond eller lignende, før vi har betænkningen fra dette udvalg, der så grundigt har gennemdrøftet og gennemarbejdet disse spørgsmål. Jeg er sikker på, at den vil give et betydelig bedre grundlag end det, der foreligger i beslutningsforslaget, for en vurdering af situationen på bogmarkedet og for en – erkender jeg – nødvendig stillingtagen til, hvad vi da kan gøre og bør gøre for at forbedre den.

Mette Groes (S):

Jeg vil godt sige til forlagsstillerne fra SF, at jeg synes, deres forslag er både sympatisk og udmærket. Men der er mig bekendt ikke i forslaget nogen ideer, som ikke allerede er under drøftelse i bogudvalget. Forslagsstillerne mener, at det er på høje tid at forhindre, at den danske bog forsvinder helt ud af det danske bogmarked, og det har de naturligvis lov til at mene. Det er også rigtigt, at der er sket et jævnt fald i tilgangen af bøger til det danske bogmarked, men det er dog ikke større, end at der for skøn- og faglitteratur fra 1979 til 1980 var tale om et fald fra 6.359 titler i 1979 til 6.158 titler i 1980. For dansk skønlitteraturs vedkommende faldt antallet fra 393 titler i 1979 til 389 i 1980, og for udenlandsk litteraturs vedkommende steg antallet fra 488 til 489 titler fra 1979 til 1980. Vi kan ikke sige, om der her er tale om en varig tendens, men selvfølgelig kan vi blive bekymrede.

SFs forslag er altså ikke særlig nyt, og argumentationen er måske en lille smule overdreven. Men selvfølgelig er det i orden, hvis man ved fremsættelsen formår at skabe opmærksomhed om problemer, som vi også tager alvorligt.

Vi vil altså have en lille smule mere tålmodighed og afvente færdiggørelsen af udvalgets arbejde.

Eva Møller (KF):

[Eva Møller]

Det konservative folkeparti ønsker præcis ligesom SF og formodentlig samtlige andre partier i dette ting den størst mulige danske bogproduktion. Det ønsker vi naturligvis, fordi bøger på dansk og dansk producerede bøger er de eneste bøger, der for alvor tager udgangspunkt i og direkte er produceret ud fra den kulturelle situation, der er vores, direkte ud fra vores kulturarv.

Når det er sagt, bliver jeg desværre alligevel nødt til at sige, at det konservative folkeparti ikke kan støtte det foreliggende forslag. Der er i al væsentlighed tre grunde til, at vi ikke kan støtte det af SF fremsatte forslag.

For det første går vi ikke ind for det – om jeg må sige det lidt populært – cigarkassessystem, der ligger i SFs forslag, hvor man siger, at de penge, som er kommet ind via bogoms, også skal bruges til bogproduktion. Vi mener i det konservative folkeparti, at de penge, der kommer ind i statskassen i form af skatter og afgifter, skal bruges til at finansiere det, der er behov for at finansiere i dette samfund – uden skelen til, hvorfra pengene stammer. Det ville i hvert fald ikke være nogen ønskværdig tanke, om man forestillede sig, at de skatter og afgifter, børnene betalte, skulle bruges til at finansiere deres behov, f.eks.

Vi har for det andet den grund til at gå imod forslaget, at vi er bange for den statsdirigering, der kan ligge af bogproduktionen via sådan en central fond. Vi ved, at man i Sverige har en fond af denne art, og der er jo bestemt ikke udelte tilfredshed med denne fond. Man har netop fra Sveriges side udtrykt bekymring over den statsdirigering, der har fundet sted af bogproduktionen. Vi ønsker, at det danske kulturliv skal være frit og blomstrende og ikke være statsdirigeret.

For det tredje vil jeg nævne det rent praktiske, at der i øjeblikket sidder en kommission, som arbejder med og i mange år har arbejdet med netop disse problemer, og den forventes snart at have afsluttet sit arbejde. Så var det vel rimeligt, at man afventede kommissionens udtalelse, inden man traf en beslutning.

Vi har også i det konservative folkeparti læst de bemærkninger, der er kommet fra forlæggerforeningen, og vi finder, der ligger en lang række interessante synspunkter her. Det er en række synspunkter, som vi gerne vil have lejlighed til at drøfte i udvalget, når

vi går i gang med arbejdet om beslutningsforslaget.

Jeg skal endelig sige, at der er et enkelt punkt i det foreliggende forslag, som undrer os meget. Der tales om, at man skal give støtte til oversættelse fra specielt vanskeligt tilgængelige sprog. Jeg vil gerne spørge: hvem er det, der skal afgøre, hvad vanskeligt tilgængelige sprog er? Jeg håber i alle tilfælde ikke, det bliver mig – og formodentlig heller ikke en lang række af mine kolleger i denne sal – for jeg læser uden større besvær 3 fremmedsprog foruden dansk, og hvis jeg gjorde en stor indsats, men dog kun en indsats af rimeligt omfang, ville jeg såmænd kunne læse endnu 2 fremmedsprog. Hvis jeg derimod skulle se på, hvilke bøger det var rimeligt at oversætte, hvilke bøger der kulturelt osv. lå dansk tradition og dansk tankegang, dansk baggrund nærmest, så var det vel bøgerne fra vore nabolande. Det er vel generelt set dér, sprogene er lettest tilgængelige for os.

Hvis vi ønsker – og det formoder jeg da at også SF ønsker – at vi skal have samme muligheder for at nyde godt af bogproduktionen, så mener jeg, at vi må gå ind for, at bogproduktionen i videst muligt omfang er trykt på dansk, så vi alle har muligheder for at læse dem. Jeg er i hvert fald bekymret over en tankegang om, at man skulle oversætte kinesiske, vietnamesiske, eller hvad man nu kunne forestille sig af vanskeligt tilgængelige bøger, fremfor norsk og svensk skønlitteratur, som dog ligger dansk kultur langt nærmere.

Mette Madsen (V):

SF er bekymret for den danske bogs mulighed for at overleve, og det er vi sandelig også i venstre. Derfor forstår jeg godt, at SF gerne vil skabe bedre forhold for forfatterne. Det vil vi også i venstre, og derfor lytter vi meget intenst til, hvad der siges af de folk, der har bedst kendskab til alle de vanskeligheder, den danske bog har at kæmpe med, folk som forlæggere og forfattere, boghandlere, bibliotekarere, lærere osv.

Her er det, jeg pludselig ikke længere forstår SF. Vi ved, at der i mange år – og jeg må desværre nok sige alt for mange år – har siddet et udvalg med repræsentanter for de grupper, jeg lige har nævnt, som har arbejdet

[Mette Madsen]

med bogens problemer, og vi ved tilmed, at dette udvalgs betænkning, som forventelig bliver både udførlig og konstruktiv, nu endelig er lige på trapperne – det har ministeren jo lige bekræftet – så det er uforståeligt, at SF i dag vil have folketinget til at tage stilling til en bogfond på grundlag af halvanden sides bemærkninger. Venstre kan og vil ikke i dag tage stilling til begrebet bogfond, for bogfonde kan jo være så mange ting og have så mange størrelser og styrelsesformer og oprindelse. Det kunne f.eks. tænkes, at forfatterne selv ville lave en fond til hjælp for kolleger. Man kan tænke sig mangfoldige andre former for fonde. Lad os vente med at tage stilling til bogfonde, til vi har betænkningen i hånden.

Når SF tvinger os til allerede i dag at tage stilling, så må jeg sige, at den model, SF lægger frem, må venstre afvise. Vi deler helt Den Danske Forlæggerforenings betænkelighed ved den fare for regulering og ensretning, der ligger heri. Den styrkelse af bogsalget, der skal give den danske bog bedre vilkår, bør skabes på anden måde. Vi vil gerne have drøftet spørgsmålet om en lettelse af bogmomsen, for netop når det drejer sig om det trykte medie, er der jo allerede undtagelser fra det almindelige momsprincip, og en billigørelse af bøger på den måde, at man prøver at bløde op omkring momsen, vil naturligt styrke bogsalget og dermed også forfatternes muligheder for at tjene så meget på en bog, at de får råd til at skrive den næste.

SF siger i bemærkningerne, at det er her og nu, forfatterne skal have hjælp. Det er der sandelig også rige muligheder for i forbindelse med de to biblioteksforslag, vi i øjeblikket behandler. F.eks. findes der stadig stive regler, der forhindrer mange forfattere i under visse omstændigheder overhovedet at få biblioteksafgift. Endvidere er det helt uforståeligt og ganske urimeligt, at der ikke er biblioteksafgift på bøger i amtscentralerne.

Men jeg vil vove at påstå, at fotokopiering er den største fare i dag for den danske bog. Det er lige før, skolebogsmarkedet brister. Derfor har vi i venstre udarbejdet en serie spørgsmål, som vi nu vil stille i de berørte udvalg, f.eks. om der ikke i skolerne bør flyttes penge fra papirkontoen til bogindkøbskontoen. Også Copydanaftalen må vi følge nøje. Her er det vigtigt, at vi får motiveret lærerne til at indberette, hvor meget der i

virkeligheden fotokopieres. For den barske realitet er jo, at hvis ikke vi får styr på fotokopieringen, så kan det ikke længere betale sig for forlæggerne at udgive bøger, især ikke skolebøger.

Hvis ikke forlagene mere har råd til at udgive bøger, så vil det være omsonst for forfatterne at sætte sig hen og skrive en bog, og så bliver resultatet den rent statslige bog. Af hensyn til den danske kulturarv, den danske identitet, det danske sprog og den danske borgers mulighed for at læse danske bøger i al deres rige mangfoldighed er det vigtigt, at alle gode kræfter samles om at give danske forfattere mulighed for at forfatte.

Inger Harms (SF):

Da vores ordfører på området ikke kan være til stede her i dag, skal jeg overtage ordførerskabet.

Den danske bog er i fare. Selv om læselysten er større end nogen sinde, er bogproduktionen skrumpet ind med 700 titler de sidste år. Bibliotekernes bogantal er i de sidste år formindsket med 150.000, dvs. med 4,2 pct. Det er en udvikling, der, hvis den fortsætter, kan betyde, at der bliver færre muligheder for at udgive gode bøger. Det er svært for forlag, boghandlere og forfattere at tage konkurrencen op med den masseproducerede udenlandske litteratur, ligesom det også bliver vanskeligere at stille oversættelser af serios litteratur til rådighed for det danske publikum.

Jeg nægter ikke, at der stadig udkommer mange bøger i Danmark, men kvaliteten er ikke, hvad den burde være. Jeg finder det betænkeligt, at danske bøger af virkelig kvalitet ikke som noget naturligt bliver indlemmet i vore biblioteker. Derfor finder vi i socialtisk folkeparti, at det er nødvendigt at gøre noget nu. Der blev ganske vist for 10 år siden nedsat et bogudvalg, der skulle komme med forslag, som kunne imødegå krisen på bogområdet med forskellige støtteforanstaltninger, men da det endnu ikke er fremkommet med en endelig betænkning, har SF fremsat forslag om at opfordre regeringen til at reservere et beløb, der svarer til halvdelen af den årlige momsindtægt på bøger.

Der har været tanker fremme om at afskaffe momsen på bøger, idet der så vil være større mulighed for, at interesserede kan kø-

[Inger Harms]

be bøger. Problemet er, at der herved ikke skelnes mellem god og dårlig litteratur. Derfor vil afskaffelsen af moms på bøger ikke være medvirkende til at fremme en kvalitetsmæssig litteratur. Desuden finder vi ikke, at vi kan afskaffe moms på bøger, så længe vi har så stor en moms på dagligvarer.

Forslaget går ud på at tage udgangspunkt i moms og reservere et beløb til støtte og fremme af den litterært eller fagligt værdifulde bog for børn og voksne. Pengene skal indgå i en bogfond, der skal fordele pengene, f.eks. til børnelitteratur, hvor man vil genindføre den 4-farvede originale danske billedbog, til dansk skønlitteratur for børn og voksne, til debatlitteratur af aktuel betydning, til dokumentarisk litteratur, til faglitteratur, som på grund af store omkostninger ellers ikke ville kunne produceres, til udgivelse af klassikere, til litteratur og andre materialer til læsehandicappede. Desuden er der et stort behov for PR-fremstød for bøger, f.eks. børnebooksuger eller andre store kampanjer som udstillinger på biblioteker, rådhus og skoler. Endelig skal der kunne ydes stipendier og legater til forfattere.

Socialistisk folkeparti vil gerne henstille til de andre partier at støtte forslaget, således at vi kan fremme den danske bogproduktion.

Poulsgaard (FP):

Nu begræder man jo, at der er en faldende bogproduktion, men hvis udgivelsen af al den bekendelseslitteratur, der er kommet i de senere år – kvindelitteratur og mandslitteratur, det er til at brække sig over alt sammen – går lidt ned, så vil jeg i hvert fald råbe et stort hurra.

Det er egentlig en interessant idé, man her har fået. Tænk, hvor dejligt det bliver for cigarettrygere i dette land, når halvdelen af moms skal gå tilbage til cigaretterne igen. Så får vi nogle billige cigaretter. Tøjet bliver billigere, og vi kunne blive ved at nævne eksempler. Men hvor er den solidaritet henne, som SF altid slår sig til ridder på? Hvor skal vi tage pengene fra til hospitaler, til pension og andre ting? Fremskridtspartiet mener, at indkomstskatten er en forbrydelse. Vi skal have denne skat afskaffet, men vi skal have penge ind i samfundet, og derfor er det nødvendigt, at vi har moms. Det vil SF nu begynde at pille ved.

SF skal da have ros også. De skal have ros for en hensynsløs ærlighed, en ærlighed, som man ikke er så forvænt med. Nu tænker jeg ikke blot på SFs ordfører lige nu, fru Inger Harms, der stod og sagde, at det var altså den rigtige litteratur, der skulle have støtte. Jeg tænker lige så meget på ordføreren for forslagsstillerne, fru Ingerlise Koefoed, der jo blev interviewet i radioen i går aftes. Det fremgik ganske klart heraf, at man nok skulle bestemme, hvad der som god kunst skal støttes. Det bestemmer vi. Det skal læserne og sådan nogle fyre aldeles ikke bestemme. De vil måske købe nogle udenlandske bøger til deres børn, fy fy da, det må de ikke. Børnene kunne få nogle grimme meninger. Det kan være, Anders And skal laves om til en stor skurk. Hvad ved jeg om, hvad der skal ske i fremtiden? Vi ved, at SF vil styre kulturen, hvad vi skal tænke og mene, men det fremgik med en åbenhed i det interview i går, som vi ikke er vant til.

Det er helt givet, at dette er en begyndende socialisering af det danske bogmarked. Hvorfor siger man ikke det? Den Danske Forlæggerforening har så evig ret. Som det er blevet nævnt, er det, der er sket i Sverige, ikke noget, vi ligefrem skal efterfølge, men det agter SF altså at gøre. Man ønsker en statslig overtagelse i SF-regie. Det forbyr mig ikke, for SF lover jo, at alle mulige mennesker skal have og have, hvorfor skal forfatterne så ikke også have lidt? Hvor pengene skal komme fra, det ser man stort på. Det er en helt anden historie.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Forslaget om at oprette en særlig bogfond er fremsat af SF. Jeg kan ikke lade være med at sige, at der er noget meget ironisk i, at netop SF foreslår oprettelse af endnu en særfond, når man tænker på, at det medlem herinde, som mest effektivt og mest intelligent har bekæmpet oprettelsen af disse cigarkassesystemer, det var Aksel Larsen. Han gjorde det ualmindeligt godt og meget dygtigt og elegant. Og så er det hans parti, der kommer med disse forslag i netop disse uger om at oprette snart den ene fond og snart den anden fond.

Man begrundes forslaget om oprettelse af en bogfond med, at der er krise i den danske bogproduktion. Jeg tror – men jeg indrøm-

[Bernhard Baunsgaard]

mer med det samme, at jeg nok er noget miljøskadet, fordi jeg selv kender noget til forlagsvirksomhed – jeg tror, det er for kraftigt et ord at bruge, men det er rigtigt, at det utvivlsomt er at vente, at bogproduktionen har noget vanskeligere vilkår end hidtil. Spørgsmålet er hvorfor. Af de knap 250 mill. kr., som indkommer i bogmoms om året, indbetales jo de 80 mill. kr. af det offentlige selv gennem indkøbene til skoler og biblioteker. Det er klart, at når man kæmper med faldende offentlige indtægter og deraf nødvendiggjort tilbageholdenhed på en række punkter, bl. a. biblioteker og skoler, så skal det give sig udtryk i, at der ikke kan sælges så mange bøger som tidligere.

Men ellers må jeg sige, at jeg deler den opfattelse, som er gældende i forlæggerkredse, at den danske bogproduktion også i disse år er karakteriseret ved en overordentlig bredde, formentlig så bredt som ingen sinde før i Danmark, og er karakteriseret ved så mange forlag som formentlig aldrig nogen sinde før i Danmark. Det synes jeg også er værd at tage med, når man diskuterer dette forslag.

Så kommer vi til selve spørgsmålet, om det ville være en god idé at oprette en sådan fond med de brede støttemuligheder, der har været på tale. Ministeren har foreslået os, at vi tøver lidt og tænker os om og venter på, at betænkningen kommer. Det synes jeg nok vi skal. Men derudover synes jeg, der er grund til at vende sig til et land, hvor man har fonde af den karakter, som SF tænker på. Det har man bl. a. i Sverige. Jeg skal lige kort citere, hvad formanden for den internationale forlæggerforening, svenskeren Per F. Sjögren, har udtalt så sent som den 20. maj 1980 om statsindgreb. Han siger:

»Den statslige litteraturstøtte har hidtil haft en udformning, som opmuntrer forlagene til at udgive et større antal titler, end de ellers ville have gjort.« Det er jo det, man gerne vil fra SF. »Nu må vi vælge. Skal staten fortsætte med at støtte udgivelsen af stadig flere titler, som siden hen bliver liggende usolgte – eller skal man ved fornuft og mådehold forsøge at få regnestykket til at gå op og give boghandelen hjælp i form af lager- og distributionsstøtte?«

Har man også taget disse betragtninger med, at dér, hvor man har prøvet netop det, man foreslår, virker det dårligt? Man udgiver

en række titler, som befolkningen, som det jo dog må komme an på, ingen interesse har for.

Jeg tror ikke, at jeg kan være enig med den socialdemokratiske ordfører, der sagde, at dette forslag er både sympatisk og udmærket. Jeg tror, det var helt andre ord, jeg ville bruge om det.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil for det første gerne takke for de venlige og såmænd også for de uvenlige ord, der er faldet om dette forslag. Det er da rart, når folk overhovedet interesserer sig lidt for det, man laver.

Jeg undrer mig lidt over hr. Bernhard Baunsgaards og måske også andre ordføreres afvisning af det, man fra i hvert fald konservativ side kaldte statsdirigeringen – det, man fra anden side vel vil kalde formynderskab – for jeg mener faktisk, at vi på alle mulige andre områder som politikere har en mening, en indstilling, en holdning. Den prøver vi altså at formidle igennem vores politiske arbejde, og alene derved er vi formyndere, er vi statsdirigerende eller politisk dirigerende. Selvfølgelig må vi da også være det på kulturområdet og bogområdet.

Jeg vil godt til det, hr. Bernhard Baunsgaard sagde om de svenske udgivelser, idet han citerede den internationale forlæggerforenings formands udtalelser, sige, at de udtalelser kender jeg da også godt. Dem kender jeg fra forlæggerforeningens brev. Det undrer mig ikke, at forlæggerforeningen netop citerer formanden for den internationale forlæggerforening. Det er ikke min opfattelse, baseret på udtalelser fra de mennesker, som jeg har forbindelse med i Sverige, og som jo også er under denne ordning, at den har virket så dårligt.

Jeg ved ikke, om den virker i form af fonde. Jeg ved, at det er det svenske kulturråd, der giver en meget bred støtte til udgivelsen af svensk litteratur for børn og voksne og til udgivelse af oversættelser og sådan noget. Jeg mener simpelt hen, at den svenske bogproduktion gennemgående er meget fin og meget bred, og at det er meget vigtigt, at man fra statens side, fra kulturrådets side har gjort noget for at opretholde og støtte denne brede bogproduktion.

[Ingerlise Koefoed]

Ministeren og andre fortalte os jo, at vi burde have ventet med at komme med dette forslag, til bogudvalget var færdigt med sit arbejde, og fru Mette Madsen var næsten lidt forarget over, at vi fra SFs side formastede os til at stille sådan et forslag i dag, når så mange sagkyndige i så mange år havde arbejdet på at komme med de måske helt rigtige forslag. Jeg skal da gerne indrømme, at det er måske netop, fordi så mange sagkyndige i så mange år har arbejdet i dette bogudvalg, at jeg har følt – efter at have efterlyst dette bogudvalgs betænkning det første år, jeg var i folketinget, og det andet år, jeg var i folketinget, og fået at vide, at nu kom den snart – at det måske var på tide, hvis det nu kneb med inspirationen i det bogudvalg, at komme med et forslag, som måske kunne indgå i bogudvalgets overvejelser og være med til at inspirere til en afslutning af arbejdet.

Der har jo været en bred diskussion i forlæggerforeningen og blandt forfatterne om, hvordan man skulle konstruere en eller anden form for støtte til den bogproduktion, der er i krise, synes jeg, er lidt ude af svømme, synes nogle andre måske. Man har jo meget længe talt om, at man skulle afskaffe bogmomsen eller nedsætte bogmomsen. Jeg synes, det er skammeligt, at Danmark er det land i Vesteuropa, der har den højeste bogmoms. Det synes jeg er meget dårligt. Men jeg mener, at det set fra et kulturpolitisk synspunkt ikke ændrer så forfærdelig meget, at man afskaffer bogmomsen. Jeg mener, at man skal bruge pengene kulturpolitisk, og det er begrundelsen for, at jeg har foreslået, at man tager nogle af de penge, der kommer ind på momsens på alle bøger, og gør noget for at støtte den bogproduktion, som jeg tillader mig at finde er den vigtigste at bevare.

125 mill. kr. er selvfølgelig mange penge, og jeg giver ministeren ret i, at de penge på en eller anden måde skal bevilges, uanset om man siger, det svarer til halvdelen af bogmomsen. Men jeg mener sådan set, at mange af dem indirekte kunne komme ind igen, fordi man derved forhindrede, at bogproduktionen gik ned. Man fik måske endda trykt nogle flere bøger, dvs. man fik ikke så stor arbejdsløshed hos typograferne og hos andre, der beskæftiger sig med at trykke bøger, og man risikerede heller ikke, at de små forlag,

der i mange tilfælde har svært ved at klare sig, gik ned.

Hr. Poulsgaard var inde på, at nu havde jeg da afsløret mig i al min grusomhed ved at sige, at jeg vidste godt, hvad der var god kunst, og hvad der ikke var god kunst. Det har jeg ikke sagt, men jeg har tilladt mig at sige, at der er forskel på skidt og kanel, og at jeg ville bede nogle mennesker, der havde forstand på de ting, sætte sig ned i nogle udvalg og være med til at fordele de penge, der her er tale om, sådan at vi fik fremmet det, som jeg synes er godt, og ikke fik fremmet det, der kører af sig selv, der sælger sig selv, og som måske ikke har så forfærdelig stor kunstnerisk, litterær, debatskabende værdi som de ting, som det kniber med at opretholde inden for bogproduktionen, og som de faldende biblioteksbudgetter vil gøre det vanskelige at opretholde.

Der blev også sagt noget om, at man skulle bekymre sig om forfatternes situation. Jeg vil godt sige, at det gør jeg naturligvis. Jeg bekymrer mig meget om forfatternes situation, og jeg finder f. eks., at det forslag om biblioteksafgift, som vi er ved at diskutere, er for dårligt, det kommer til at ramme en del forfattere hårdt på deres levebrød. Men min største bekymring i forbindelse med dette forslag har ikke så meget været forfatterne. Min største bekymring har været publikum og publikums mulighed for stadig at få adgang til et bredt, varieret, stort og godt bogtilbud.

Jeg skulle endelig svare fru Eva Møller på, hvad vi mente, når vi skrev, at der skulle være støtte især til oversættelse af bøger fra vanskeligt tilgængelige sprog. Jeg fik stillet spørgsmålet, hvad jeg mente med vanskeligt tilgængelige sprog, og jeg fik også at vide, at fru Eva Møller syntes ikke, at det var nogen forfærdelig god idé, hvis vi gav os til at oversætte mere kinesisk og vietnamesisk litteratur og mindre svensk og norsk litteratur, så vidt jeg forstod det. Jeg må indrømme, at jeg trods mit politiske tilhørsforhold slet ikke her har tænkt på kinesisk og vietnamesisk litteratur. Jeg har tænkt på, at det meget ofte er meget svært at få originale oversættelser fra de slaviske sprog. Mange af de oversættelser, vi har fra de slaviske sprog, kommer via oversættelser til andre sprog. Jeg mener, at der i den slaviske litteratur, i de slaviske lande, ligger så mange værdifulde kulturminde-

[Ingerlise Koefoed]

og kulturudtryk, at det er meget vigtigt, hvis vi her i landet har råd til at få oversat nogle bøger direkte fra disse sprog – bøger både for børn og for voksne. Det har det knebet med hidtil.

Mette Groes (S):

Jeg vil godt sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at mine udtryk »sympatisk og udmærket« skal forstås sådan, at jeg synes, det er en god idé af SF at gøre noget for, at udbuddet af litteratur opretholdes og muligvis også udvides. Hvordan det skal ske, det synes jeg først vi kan give os til at drøfte herinde, når vi har resultatet af bogudvalgets arbejde.

Mette Madsen (V):

Fru Ingerlise Koefoed delte min bekymring for forfatterens forhold, men sagde så, at hun var endnu mere bekymret for publikum, om tilbuddet blev godt nok. Det ligger bare sådan, at hvis forfatterne dør af sult eller holder op med at forfatte, fordi de for at tjene til dagen og vejen er nødt til at beskæftige sig med noget andet, så bliver der jo ingen bøger eller i bedste fald kun et meget ensidigt tilbud til det publikum, som vi alle sammen gerne vil give et rigt og varieret tilbud.

Nu nævnte fru Ingerlise Koefoed selv, at forfatterne havde været utilfredse med det forslag til biblioteksafgift, vi nu behandler. Jeg synes, det havde været rimeligt, om man havde forelagt forfatterne det sidste forslag, inden det kom til folketingets bord. Så vidt jeg er underrettet, blev forfatterne slet ikke hørt om det endelige forslag, det, som vi sidder og behandler i øjeblikket. Derfor vil det være meget vigtigt, at vi fordyber os i det, forfatterforeningen vil sige til os om det forslag.

Må jeg lige til sidst nævne en ting, som slet ikke har været inde i debatten. Statens Kunstfond er sakket meget bagud og kan slet ikke længere give den hjælp, der var lovens mening og ånd, da den blev vedtaget, nemlig at den skulle være et lille bidrag til, at forfatterne stadig kan forfatte, som jeg sagde før. Da vi nu også har ministeren i kredsen her i dag i denne debat, vil jeg bede ministeren se positivt på det brev, jeg ved kommer fra Statens Kunstfonds repræsentantskab om netop det problem.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det drejer sig jo om en støtteordning til bogproduktionen i Danmark. Derfor håber jeg, at formanden tillader, at jeg kommer med en bemærkning om forfatterafgiften. Nu er det jo en gammel vittighed, at skal man endelig have sagt en hemmelighed uden at risikere, at den bliver kendt, så skal man gøre det fra folketingets talerstol. Derfor vil jeg sige følgende:

Vi behandler i øjeblikket et lovforslag om forfatterafgift. Det er meget væsentligt for at sikre en dansk bogproduktion. Så vidt jeg kan skønne ved samtaler med andre folketingsmedlemmer, er der en meget, meget nærliggende fare for, at dette forfatterafgiftsforslag ikke bliver gennemført i denne samling. Såfremt man er interesseret i det, tror jeg, der skal lægges pres på folketinget for at få det igennem. Jeg tror, det er meget, meget væsentligt for den danske bogproduktion, at vi får bedret forholdene for forfatterne. Det er der, vi først skal sætte ind.

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg tror såmænd ikke, at der er så megen grund til, at jeg igen står herop og siger, at jeg bekymrer mig meget om forfatterens forhold. Når jeg tilføjer: men jeg bekymrer mig endnu mere om publikum, er det, fordi jeg er bange for, at hvis bogproduktionen går ned og forfatterne får det dårligere, så får publikum jo også et meget dårligere og et meget svagere bogtilbud. Hvis vores forslag eller et forslag, der ligner det, gik igennem, så ville der komme en større bogproduktion, og så ville forfatterne også få det bedre. De ting hænger meget nøje sammen. Jeg tror faktisk ikke, der er nogen grund til, at jeg den ene gang efter den anden skal bedyre, at forfatterne står mit hjerte meget nær. I det hele taget har jeg jo den ene gang efter den anden herfra talt om, hvor vigtigt det er at skabe gode vilkår for det, som vi i vores parti tillader os at kalde kulturarbejderne.

Med hensyn til biblioteksafgiftsforslaget har jeg interesseret mig meget for det forslag, der er kommet fra forfatterforeningen, og det vil fru Mette Madsen også kunne huske fra førstebehandlingen af biblioteksafgiftsforslaget her i salen. Jeg mener, som jeg har sagt før, at den graduering, der ligger i det eksisterende forslag, er forkert. Jeg er lidt tviv-

[Ingerlise Koefoed]

lende over for forfatterens ønske om at gå over til ophavsret. Det er jeg bl.a. af EF-grunde. Det kan vi diskutere en anden gang.

Jeg så meget gerne, at det forslag kunne blive fremmet og færdigbehandlet i indeværende folketingssamling, men jeg må som kulturudvalgsformand tillade mig at udtrykke min tvivl om, at vi kan nå det. Jeg må også have lov til at spørge, om der ikke er en så tæt sammenknytning imellem bibliotekslovforslaget og biblioteksafgiftsforslaget, at det måske var rimeligt, at de to lovforslag fulgtes ad i behandlingen. Men jeg er altså meget åben for, at vi tager netop det spørgsmål op til nøjere overvejelse i folketingets kulturudvalg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, be-
tragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Ninn-Hansen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Knud Lind* har meddelt mig, at han som følge af deltagelse i Europarådets møde ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 7 dage, hvorfor han anmoder om orlov på grund af udsendelse i offentligt hverv fra og med den 27. april samt om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Uddannelsesudvalget (22/4 82):

Udtræder: Lone Dybkjær (RV)

Ny stedf.: Bilgrav-Nielsen (RV)

Skatte- og afgiftsudvalget (22/4 82):

Udtræder: Lone Dybkjær (RV)

Ny stedf.: Ritt Bjerregaard (S)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 23. april 1982, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.35